

Kilián László

Niomé II. A vas mítosza

IV. Falu (részlet)

(...)

2.) Csízó szerént cselekszik. Kémléli az ég beszédes jegyeit – világoljon vagy aléljon bár. Itt a faluban addig éli világát, míg dolgát és baját csízóosan szaporítja-emésztí, míg gondot visel jószágára. Kezeli. Gyógyítja.

Lópatikája minta. Példa, mennyi mindent gyűjtöget össze pajtában, istállóban, hogy abrakosa, igása, hátasa szabaduljon a kórságtól; megelőzze gazdája, hogy elpatkoljon.

Holott a fő dolga, hogy derék szántóvető legyen, örömeit a föld révén érdemelje ki. Igaz szántóvetőnek lenni különb munkálati méltóság, mint beérni azzal, hogy elszórja, kihajtsa, leszedje, hajtsa. A gazda szeme ott a házon, az udvaron, istállón, fészeren – ügyel kertre, rétre határra. A hív földműves szereket gyűjtöget, szereket, amikkel elkerülheti a bajt, ami segít hárítani. De a lópatika minta és példa. Kelletik a mérő- és tartóedény üvegből, cserépből és kőből vagy vesszőből. Meszelyes üveg, korsó, kancsó, bögre és gránittal vagy kosár.

Tarts a polcon szarvasport; szarvasszarv olaját, új téglát, hogy hevithesd, de legyen fiatal agyagod is – mondja tanácsát a Csízó.

Megfogadja mind, ki a bajnak elébe megy.

Gyógyításhoz tesz félre az állatok után szalonnabórkét, ószalonnát, tikmonyt héjastul, belestül. Azt is tudja könyvéből, miként tölts ki héjából szé-

két, hogy csak a fehérjét alkalmazza ilyen-olyan írba keverni. Óháját őriz, de gyógyításra fordítja – ha kell – ebének vérére.

Azt is kitanulta: a tej jó szolgálatot tesz ehhez, írós vaj ahhoz. Bevált, amikor helyén használta a sóatlan hájat, egyebütt a báránnyaggyút. Akad kórság, amire nyúlhájat tesz el, máskor meg a méz használ keverékben olajjal vagy magában. Csiga húsa zúzva, máshogy a vízciga juttat eredményre, értőn igazítva. Kikúrál némely bajból a ganajlé ebből, az emberganéj, csak jól vedd ki könyvből a módját!

Növények serege is szere a gyógyításnak – így a Csízó –: hol a torma, a retek és a borsó, hol az ánizsmag vagy a rossz alma csatakja. Kenegetéshez a római szegfű leforrázva, az olaj magában; máskor a mustármagolaj. Gyógyító – tudja a gazda – a borbán habart fokhagyma, meg a gyömbér, a borral ojtott, de a búzaliszt is habarva, miként az, ha járatos szeldelt hagymát pörköl megenyhíteni lova kórságát. Amikor a faolaj dukál, azt veszi – mikor a zsálya leve, ahhoz nyúl.

Számontartja, hova tette a lenmagot, a jóféle sáfrányt, a páfrányfű gyökerét és az ürmöt. Kellhet crudesfű, kálmus vagy valerianafű! Legyen talonba kendermag, útilapfű, cicafarkfű, kappanör, de ziliz is! Jó hely legyen az édesgyökérnek, a kamillának, bodza- és hársfavirágnak, cickórnak! Porban legyen külön is ürmöm, így

tárnicsból is – darálva bab, pörköelve árpa. Alkalmatos lehet a tölgy- és fűzfakéreg. Bajra való a varádics, de a koromhoz keverve!

Készletben tartja a Csíziót szívelő jószágának a gyolcsot, a lepedőt, a pokrócot. Van kenderkóca – jóféle –, lencsepű és más csepűje – használ rágatásra szalmakötelet, de vehet lovának töklevet, aloes-t, keríthet korpás italt.

Erősebb szerekre is szert kell tennie, ki a Csízió szerint kíván gondos hírében állni! Szeret is tesz!

Háza építéséhez, javításához használja ugyan őszre, tavaszra, mégis írnek, ápolószereknek is vesz belőlük, s kerít nekik külön tárolót a pajtában, a fészert mellett. Odakészíti az ojtatlan vagy égetett meszet, fekete kátrányt, hogy nyersen, levét nyerjen belőle vagy kátrányvízzé tegye a jegyzett kúránemhez.

Kámfort szerez, és pótolja, ami fogya vagy párolog belőle. Bajhoz hí-

ven pálinkába keveri. Lesz kámforspírítusza ugyancsak – más nyavalyára szalmiaspírítusz.

A családnak és a mosásra tartott jóféle háziszappannak helye van a tárolóban is. Használja szappanos vizét áztatni és miegyébre.

Kénkő, gálickő, zöld görög csak úgy elkel itt, mint a magnesium, ami kénes; a kénköves máj. Orvosolni használja a szürkezsírt, ami kéretős-szerzett, ahhoz salétromot, keserűsöt. Polcra téve vár a lúgtartarus, a terpentinolaj, a timsó, bükkfa-humulóg. Elő fogja találni – ha szükség hozza – az ördögzsart (stinkasandot) vagy a rákkőport egyaránt.

Legyen bár kehes vagy egeres, szert ad neki, kenegeti. Ha férges vagy az abrakot megutálja; ha sántul, gyengeség fogja el; a szer, az istáp helyrehozza.

Vigadoz háznép és mind a jászolhoz állított.

...